

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА

ДАНИ ДЕФЕКТОЛОГА ЈУГОСЛАВИЈЕ 2002.

ХЕРЦЕГ НОВИ 10 -14. 01. 2002.

СОМАТОПЕДСКА СЕКЦИЈА

СПОСОБНОСТИ ТЕЛЕСНО ИНВАЛИДНИХ УЧЕНИКА КАО ФАКТОР ИЗБОРА НАСТАВНИХ МЕТОДА У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ

109

Илић Данијела, Николић Снежана
Дефектолошки факултетШ, Београд

Избор и примена наставних метода у редовним, али и школама за телесно инвалидну децу, не подлежу само логичким захтевима предмета који се предаје, већ за- виси и од узрасних и психолошких услова и могућности усвајања знања. С обзиром да клиничка слика телесне инвалидности представља врло широк дијапазон стања, сметњи и оштећења, која могу бити само моторичка, али и комбинована (моторичка, сазнајна и сензорна), наставници, врло често, при избору наставних метода, морају најпре да се руководе способностима телесно инвалидних ученика, а потом и осталим критеријумима, као што су логички захтеви предмета који се предаје и слично.

Узорак за истраживање састављен је од 58 ученика из две школе: Школе "Мио- драг Матић" и Школе "Др Драган Херцог". Сви ученици су у тренутку истраживања похађали ниже разреде основне школе (од I до IV). Узорак за истраживање чинило је и 16 наставника поменутих школа и то 3 наставника ОШ "Миодраг Матић" и 13 наставника ОШ "Др Драган Херцог". Истраживање је рађено у Београду, у периоду од октобра 1999. године до маја 2000. године.

Добијени резултати показују, да су способности телесно инвалидних ученика пре- судан фактор за избор наставних метода, а затим следе тип часа, обим наставне јединице, логичка структура предмета и на крају, наставна средства. Који ће од фактора за избор наставних метода бити пресудан превентивно зависи, како је истраживање показало, од степена развијености способности телесно инвалидних ученика. Уколико су способности ученика развијене у том обиму да се могу подједнако користити у савладавању наставног плана и програма, наставници имају могућност да у свом раду користе више наставних метода, тако да у овом случају избор наставних метода значајније зависи од логичке структуре предмета, него од способности.

Кључне речи: телесна инвалидност, способности ученика, наставне методе.

ПРОЦЕНА ОПТЕРЕЋЕНОСТИ УЧЕНИКА У СПЕЦИЈАЛНОЈ ШКОЛИ

Горан Недовић, Драган Рапаић, Милан Миленковић

Дефектолошки факултет, Београд

Савремена дефектолошка истраживања истичу све више значај садржаја наставе за развој ученика и указују да се развој може остварити усвајањем научених знања и појмова. Овакав став захтева нову концепцију при избору и редоследу наставних садржаја као и процени оптерећености ученика. У том концепту би се процена оптерећености ученика наставним садржајима вршила у односу на способности ученика и у односу на процес усвајања знања, односно могућност и специфичност учења. Ово би била новина у односу на досадашњи апроксимативни приступ који је процењивао оптерећеност ученика квантитетом, односно преопширношћу градива а занемаривао оптерећеност градивом које не одговара способностима или пак оптерећеност услед неадекватних методских решења.

У овом раду изложени су резултати истраживања оптерећености ученика садржајима наставног плана и програма у специјалној основној школи "Миодраг Матић" у Београду. Истраживањем је обухваћено 16 ученика од I до IV разреда. Анализирајући су квантитативни и квалитативни аспекти оптерећења ученика. Квантитативна анализа подразумевала је (а) временско оптерећење исказано бројем часова (недељни фонд часова, временско трајање часа, укупан број наставних седмица и дана) и (б) оптерећеност обимом наставне грађе исказане структуром наставног плана и структуром наставног програма (број предмета, обим наставне грађе). Квалитативна анализа подразумевала је процену примерености програмског садржаја способностима ученика и примену адекватних метода и техника (степен остварљивости наставних јединица, програма, успешност усвајања предвиђених појмова, коришћени уџбеници у реализацији наставе). Добијене резултате квантитативне процене упоредили смо са резултатима оптерећености ученика у редовној школи, а резултате квалитативне процене довели у везу са способностима ученика.

Резултати истраживања су показали да је квантитативно или временско оптерећење ученика специјалне школе мање у односу на ученике редовне школе (мањи фонд часова и мање трајање часа, као и редуциран број наставних јединица). Непромененост наставних садржаја у односу на способности ових ученика и у односу на редослед усвајања знања резултирала је малом ефикасношћу наставе што потврђују и добијени резултати на Тесту знања и Тесту усвојености појмова. Постигнућа на Тесту знања су била за: српски језик на нивоу од 49, 3%, математику 41, 33% и познавање природе и друштва 34, 7%. Истовремено проценат усвојених појмова је у релацијама од 58, 02% за српски језик, 40% за математику и 53, 3% познавање природе и друштва. Оваква структура добијених резултата процене оптерећености ученика програмским садржајима не доприноси развоју ученика, већ углавном вежбању њиховог опажања и памћења где меморисање знања представља једини могући обликучења.

Квалитативна анализа оптерећености ученика истиче потребу растерећења постојећих наставних садржаја, не простим искључивањем непотребних садржаја и скраћивањем времена, већ схватањем логичке структуре предмета и развоја способности ученика на којима се заснива васпитно образовни рад, као и увођењем нових методских и техничких решења.

Кључне речи: наставни план, церебрална парализа

ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ДЕЦЕ СА ФИЗИЧКИМ НЕСПОСОБНОСТИМА У СРБИЈИ И СЛОВЕНИЈИ

Ралаић Д. *, Зупанц В. **, Недовић Г. *, Миленковић М.

*Дефектолошки факултетШ, Београд, **Здравствени дом Љубљана, Вич - Рудник.

Упоредну анализу васпитања и образовања деце са физичким неспособностима у Србији и Словенији вршили смо за период од 1947. до 2001. године. Анализа је вршена у погледу системских решења која подразумевају

континуираност процеса васпитања и образовања, програма и мреже установа. У Србији је 1965. године основана основна школа "Др Драган Херцог" у Београду а њен задатак је реализација наставе за инвалидне и хронично болесне ученике на болничком лечењу по редовном програму. Основна школа за церебрално парализоване ученике основана је 1972. године при Заводу за церебралну парализу у Београду. Прве предшколске групе су основане 1988. године. У школи се реализује посебан програм. Основна школа "Апекс-сандар Стојановић Лешо", основана је 1975. године у Новом Пазару. Наменена деци која су на болничком лечењу у Бањи, углавном деци са мишићним дистрофијама. У Словенији је 1947. године отворен "Дом инвалидне омладине" који је у почетку имао основношколске а касније и средњошколско образовање. Касније (1951), при болници за коштаномишићне болести у Валдорти код Копра основана је "посебна школа" а 1956 "Болница за предшколску инвалидну децу" у Старој Гори код Нове Горице где су се изводили васпитно образовни програми. Прво одељење при ортопедској клиници у Љубљани основано је 1951. године. Континуираност васпитно образовног процеса за ученике са физичким недостацима огледа се у обухвату деце предшколског, основношколског и средњошколског узраста. Програми по којима се образују ова деца су: а) образовни програми са прилагођеним програмом, б) прилагођени образовни програми, који омогућавају ученицима са посебним потребама добијање једнако вредног образовног стандарда, ц) прилагођени образовни програми, који ученицима са посебним потребама не омогућавају добијање једнако вредног образовног стандарда и д) посебан програм васпитања и образовања. У Словенији данас раде два завода за васпитање и образовање деце и омладине са физичким неспособностима који омогућавају континуираност процеса преко предшколског, основношколског до средњошколског васпитања и образовања.

Кључне речи: васпитање, образовање, деца са физичким неспособностима, континуираност

ИНКЛУЗИВНА ЕДУКАЦИЈА И ДЕЦА СА ФИЗИЧКИМ НЕСПОСОБНОСТИМА

Рапаић Д. *, Недовић Г. *, Миленковић М. , Al Ostwani M. F.

**Дефектолози/ки факултет, Београд*

Специјална едукације деце са инвалидношћу обухвата различите категорије деце са инвалидношћу са мрежом специјалних школа или специјалних разреда унутар редовних школа. То се, углавном, односи на ментално ретардиране, глуве и слепо. У популацији деце са инвалидношћу, деца са физичким неспособностима представљају категорију која има највише различитих појавних облика. Церебрална и дечја парализа, миопатије, неуропатије, повреде мозга, хроничне болести и многе друге болести и стања која нису тако учестала као ова, отежавају формирање генералне стратегије у образовању ове деце. Поред тога, као отежавајући фактор, јавља се потреба за њиховим сталним или повременим смештајем у здравствене установе у циљу лечења или рехабилитације. То се везује за промену места боравка а континуираност образовања и васпитања се доводи у питање. Изградња специјалних школа за ученике који пате од поменутих болести или стања, значи њихово сегрегирање, неефикасно и скупо решење. Због тога је број школа за децу са физичким неспособностима у свету веома мали. У Југославији постоје свега три специјалне школе у којима се школују деца са изразитим физичким неспособностима. Наша интересовања и бригае су усмерени ка оној деци која имају веће образовне потенцијале, која нису у специјалним школама, али их нема ни у редовним школама. За почетак би требало да откријемо ову децу и идентификујемо разлоге апстиненције доступних модела образовања. Образовање деце са физичким неспособностима треба да се одвија у складу са њиховим могућностима, односно по програмима који ће одговарати њиховим способностима. Сматрамо да би већи део ове деце могао да се укључи у редовне школе и да би уз техничку помоћ и помоћ наставника специјалних школа, могли да савладају програме редовних школа. Инклузивне школе не постављају питање "Како ће се ђаци прилагодити четвртог разреда?" већ "Како ћемо се ми прилагодити у односу на све ђаке са инвалидношћу?" Систем едукације опште популације би морао да се промени и понуди садржаје који су прихватљиви за сву децу - па и за децу са физичким неспособностима. "Инклузија без услова, без помоћи, без времена за припрему наставника, без поверења, без визије, без реструктурирања, без развоја калбра - неће успети" Mara Sabon-Shevin.

Кључнеречи: инклузивна едукација, физичка неспособност, прилагођивање, специјална едукација.